

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 148g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 86 alin. (2) din Codul electoral

(tratamentul diferențiat pe criteriu de sex la înregistrarea candidaților independenți pentru alegerile parlamentare)

CHIȘINĂU

29 iunie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:
dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 25 iunie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 29 iunie 2021, în camera de consiliu,
Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 86 alin. (2) din Codul electoral, adoptat prin Legea nr. 1381 din 21 noiembrie 1997, ridicată de dl Ion Stegărescu, parte în dosarul nr. 3-96/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată de la Curtea de Apel Chișinău, format din dl Anatolie Minciună, dl Ion Muruianu și dna Ecaterina Palanciuc, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Printr-o hotărâre din 18 iunie 2021, Comisia Electorală Centrală a respins cererea de înregistrare a dlui Ion Stegărescu în calitate de candidat independent la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova. În hotărârea sa, Comisia Electorală Centrală a constatat, între altele, că numărul semnăturilor prezentate de domnul Ion Stegărescu este mai mic decât cel prevăzut de articolul 86 alin. (2) din Codul electoral. Acest articol stabilește că pentru a fi înregistrat de Comisia Electorală Centrală, candidatul independent prezintă liste de subscripție care conțin cel puțin 2000 și cel mult 2500 de susținători cu drept de vot. Prin derogare de la această prevedere, un candidat femeie poate fi înregistrat dacă prezintă semnăturile a cel puțin 1000 și cel mult 2500 de susținători cu drept de vot.

4. Pe 21 iunie 2021, dl Ion Stegărescu a depus la Curtea de Apel Chișinău o cerere prin care a solicitat anularea hotărârii Comisiei Electorale Centrale prin care i-a fost respinsă cererea de înregistrare în calitate de candidat independent.

5. Dl Ion Stegărescu a anexat la cererea depusă în instanța de judecată și o cerere de ridicare a excepției de neconstituționalitate a articolului 86 alin. (2) din Codul electoral.

6. Printr-o încheiere din 24 iunie 2021, Curtea de Apel Chișinău a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea examinării ei.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 38 Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

„(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.”

8. Prevederile relevante ale Codului electoral, adoptat prin Legea nr. 1381 din 21 noiembrie 1997, sunt următoarele:

Articolul 86 Condițiile speciale pentru listele de subscripție

„[...]”

(2) Pentru a fi înregistrat de către Comisia Electorală Centrală, **candidatul independent prezintă liste de subscripție care conțin semnăturile a cel puțin 2000 și cel mult 2500 de susținători** cu drept de vot. Prin derogare de la această prevedere, **un candidat femeie poate fi înregistrat dacă prezintă semnăturile a cel puțin 1000 și cel mult 2500 de susținători cu drept de vot.**

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției a susținut că dispozițiile contestate instituie un tratament discriminatoriu între bărbați și femei. Astfel, în cazul înregistrării candidaților independenți în alegerile parlamentare, bărbații trebuie să-i prezinte Comisiei Electorale Centrale listele de subscripție care conțin semnăturile a cel puțin 2000 și cel mult 2500 de susținători, însă femeile pot să-i prezinte semnăturile a cel puțin 1000 și cel mult 2500 de susținători.

10. Potrivit autorului excepției, prevederile contestate contravin articolelor 16, 20 și 38 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul electoral, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Astfel, sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

14. Curtea observă că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al excepțiilor de neconstituționalitate.

15. Pentru a putea fi declanșat controlul de constituționalitate, Curtea trebuie să confirme aplicabilitatea prevederilor legale contestate în cauza examinată în fața instanței de drept comun care a trimis sesizarea privind excepția de neconstituționalitate.

16. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect o contestație împotriva unei hotărâri a Comisiei Electorale Centrale prin care s-a refuzat înregistrarea unei persoane în calitate de candidat independent în alegerile parlamentare. Având în vedere că hotărârea contestată se bazează, între altele, pe prevederile contestate ale articolului 86 alin. (2) din Codul electoral, Curtea conchide că instanța de judecată ar putea aplica prevederile contestate.

17. Autorul excepției a invocat încălcarea articolelor 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*] și 38 [*dreptul de vot și de a fi ales*] din Constituție.

18. Având în vedere că autorul excepției a susținut că dispozițiile contestate instituie un tratament discriminatoriu pe criteriu de sex, Curtea nu poate reține aplicabilitatea articolului 20 din Constituție care garantează accesul liber la justiție. De altfel, autorul a ridicat excepția în cadrul unui proces de judecată intentat la cererea sa.

19. Referitor la pretinsa discriminare, Curtea observă că, potrivit articolului 86 alin. (2) din Codul electoral, în cazul înregistrării candidaților independenți la funcția de deputat, bărbații trebuie să-i prezinte Comisiei Electorale

Centrale listele de subscripție care conțin cel puțin 2000 și cel mult 2500 de semnături, însă femeile trebuie să prezinte listele de subscripție care conțin cel puțin 1000 și cel mult 2500 de semnături. Cu alte cuvinte, legea stabilește un tratament mai favorabil pentru femeile care doresc să se înregistreze în calitate de candidați independenți, ele având posibilitatea să prezinte cu 1000 de semnături mai puțin decât bărbații.

20. Sub acest aspect, Curtea constată că măsurile de incluziune a femeilor în viața politică și asigurarea unui echilibru de reprezentare pe criteriu de sex în organele puterii reprezintă obligații pozitive ale statului care rezultă din actele internaționale la care Republica Moldova este parte.

21. De exemplu, Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 87 din 28 aprilie 1994, stabilește la articolul 3 că statele părți iau în toate domeniile – politic, social, economic și cultural – **toate măsurile corespunzătoare, inclusiv prin dispoziții legislative, pentru a asigura deplina dezvoltare și progresul femeilor**, în scopul de a le garanta exercitarea și beneficiul drepturilor omului și libertăților fundamentale, pe baza egalității cu bărbații.

22. Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a reținut în preambulul Recomandării nr. 3 (2003) din 12 martie 2003 privind participarea proporțională a femeilor și bărbaților la luarea deciziilor politice și publice că, în ciuda declarării *de jure* a egalității între bărbat și femeie, distribuția puterii, a responsabilităților și accesul la resursele economice, sociale și culturale între sexe încă nu este una echilibrată din cauza stereotipurilor tradiționale predominante. În această Recomandare, Comitetul de Miniștri a menționat că statele trebuie să ia măsuri de ordin legislativ pentru a se asigura că reprezentarea femeilor sau a bărbaților în orice autoritate publică sau politică nu ar trebui să fie sub 40%.

23. De asemenea, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a menționat în Recomandarea nr. 1676 (2004) că statele trebuie să-și stabilească obiectivul, ca până în 2020, cota de reprezentare a femeilor în organele legislative să nu fie mai mică de 40%.

24. În continuare, Curtea constată că acest obiectiv se regăsește în Hotărârea Guvernului nr. 259 din 28 aprilie 2017 cu privire la aprobarea Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia. În această Hotărâre, Guvernul a conchis că femeile din Moldova continuă să fie subreprezentate în procesele politice și publice de luare a deciziilor, în materie de relații externe și în mediul de afaceri.

25. În același context, Biroul National de Statistică a constatat că majoritatea deputaților din Parlamentul Republicii Moldova sunt bărbați, femeile continuând să fie subreprezentate în Parlament. La începutul anului 2019, din 101 deputați, 21 erau femei¹.

26. Având în vedere cele menționate, Curtea constată că tratamentul preferențial al femeilor instituit de norma contestată reprezintă o acțiune

¹ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&id=6599&idc=168>

afirmativă care urmărește scopul incluziunii femeilor în viața politică și scopul realizării unui echilibru al reprezentării pe criteriu de sex în Parlament.

27. Potrivit Legii nr. 5 din 9 februarie 2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, nu se consideră discriminatorii acțiunile afirmative [articolul 5 alin. (6)], adică acțiunile cu caracter special și temporar, care urmăresc scopul accelerării obținerii unei egalități reale între femei și bărbați, cu intenția de eliminare și de prevenire a discriminării ori a dezavantajelor ce rezultă din atitudinile, comportamentele și structurile existente [articolul 2].

28. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

29. Curtea reiterează că considerentele tuturor actelor sale cu caracter jurisdicțional, inclusiv considerentele deciziilor, sunt general obligatorii (DCC nr. 98 din 17 iunie 2021, § 22 și jurisprudența citată acolo).

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a articolului 86 alin. (2) din Codul electoral, adoptat prin Legea nr. 1381 din 21 noiembrie 1997, ridicată de către dl Ion Stegărescu, parte în dosarul nr. 3-96/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 29 iunie 2021
DCC nr. 101
Dosarul nr. 148g/2021*